

ЗАХОДИ ЗАОХОЧЕННЯ В ЗАЛУЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

СВІТЛИЧНА Юлія Олександрівна - кандидат наук з державного управління, голова Харківської обласної державної адміністрації

В статті розглядаються способи привлечення іноземних інвестицій в економіку країни. Розглянуті закріплені правові режими іноземних інвестицій. Проаналізовані показники надходження іноземних інвестицій в економіку країни. Виявлені основні проблеми, перешкоди збільшенню іноземних інвестицій і запропоновані шляхи їх вирішення.

Ключові слова: іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, інвестиційна привабливість, інвестори, заходи заохочення.

Вступ

Залучення іноземних інвестицій є необхідною умовою соціально-економічного розвитку країни, забезпечує науково-технологічний прогрес, економічне зростання, створення додаткових та збереження існуючих робочих місць, сприяє ефективності підприємницької діяльності. Проте аналіз статистичних даних показує, що інвестиційна привабливість України, правове забезпечення іноземного інвестування для іноземних інвесторів потребує невідкладного удосконалення. Для підвищення інвестиційної привабливості України необхідні створення сприятливого інвестиційного клімату та розробка програм заохочення іноземних інвестицій.

Стан дослідження проблеми

Інвестиційна діяльність є об'єктом досліджень окремих вчених, зокрема: Ст. Геєць,

М. Денисенко, О.Я. Жаліло, О.М. Бандурка, О.В. Носова, А. Музиченко, А. Пересада, Н. Татаренко, С. Федоренко, Л.Дж. Гитман, С. Шарпа та інших. Враховуючи тривале і всебічне висвітлення проблем інвестиційної діяльності з огляду на умови сучасного розвитку економіки України проблематика залишається актуальною. У зв'язку з цим **метою статті** є дослідження існуючих заходів заохочення іноземних інвестицій та визначення основних напрямів мотивації залучення інвестицій до економіки України.

Виклад основного матеріалу

Правове забезпечення інвестиційної політики в Україні було започатковано в 1991 р. Законом України "Про інвестиційну діяльність" [1]. Тоді було проголошено про створення пільгових умов для інвесторів, які працюють у пріоритетних сферах (ст. 11), про державне регулювання інвестиційної діяльності за допомогою податкової, кредитної, амортизаційної, цінової політики, а також державної фінансової підтримки (ст. 12), застосування державного замовлення у сфері капітального будівництва (ст. 14), страховий захист інвестицій (ст. 19).

Згідно з п. 1 ст. 19 Закону України "Про інвестиційну діяльність" держава гарантує захист інвестицій незалежно від форм власності. Захист інвестицій забезпечується законодавством України, а також договорами України з іноземними державами. Інвесторам, у тому числі іноземним, забезпечується рівноправний режим, який виключає застосування за-

ходів дискримінаційного характеру, котрі могли б перешкодити управлінню інвестиціями, їхньому використанню та ліквідації, а також передбачались умови та порядок вивезення вкладених цінностей та результатів інвестиційної діяльності [1].

Законом України “Про зовнішньоекономічну діяльність” на території України впроваджуються наступні правові режими для іноземних суб’єктів господарської діяльності:

– національний режим, який означає, що іноземні суб’єкти господарської діяльності мають обсяг прав та обов’язків не менший, ніж суб’єкти господарської діяльності України. Національний режим застосовується щодо всіх видів господарської діяльності іноземних суб’єктів цієї діяльності, пов’язаної з їхніми інвестиціями на території України, а також щодо експортно-імпортних операцій іноземних суб’єктів господарської діяльності тих країн, які входять разом з Україною до економічних союзів;

– режим найбільшого сприяння, який означає, що іноземні суб’єкти господарської діяльності мають обсяг прав, преференцій та пільг щодо мит, податків і зборів, якими користується та буде користуватися іноземний суб’єкт господарської діяльності будь-якої іншої держави, якій надано згаданий режим, за винятком випадків, коли зазначені мита, податки, збори та пільги з них встановлюються в рамках спеціального режиму. Режим найбільшого сприяння надається на основі взаємної угоди суб’єктам господарської діяльності інших держав згідно з відповідними договорами України та застосовується у сфері зовнішньої торгівлі;

– спеціальний режим, який застосовується до територій спеціальних економічних зон, а також до територій митних союзів, до яких входить Україна, і в разі встановлення будь-якого спеціального режиму згідно з міжнародними договорами за участю України [2].

Станом на 1.03.2017 року за офіційними даними Державної служби статистики України надходження прямих іноземних інвестицій у 2016 році складало всього 4405,9 млн. дол. США [4], що порівняно з показниками залучених інвестицій у попередні мирні роки значно менші, що видно з наступної таблиці.

Прямі інвестиції (акціонерний капітал)¹ (млн.дол. США)

	Надходження прямих іноземних інвестицій в економіку України	Вкладення прямих інвестицій з України в економіку країн світу
2010	5 851,2	679,5
2011	6 033,7	90,9
2012	5 290,7	662,3
2013	5 462,1	127,5
2014²	2 451,7	68,0
2015²	3 763,7	27,9
2016²	4 405,8	20,7

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м.Севастополя.

² Без урахування частини зони проведення антитерористичної операції.

Основними причинами, що перешкоджають залученню іноземних інвестицій стали: тимчасова окупація Криму, агресія Російської Федерації на Сході України, падіння довіри іноземних інвесторів у зв’язку з цим до державних гарантій, інтенсивне втручання політичних сил у сектор приватного бізнесу, тіньова економіка, застаріле обладнання, відсутність чіткої стратегії економічного розвитку країни, кризова ситуація у сфері оподаткування та тарифної політики, нестабільність політичної ситуації в країні, корупція.

Але навіть за таких умов Україна здійснила низку вагомих заходів до залучення іноземних інвестицій, зокрема, в Україні на законодавчому рівні створене правове поле для інвестування та розвитку державно-приватного партнерства. Законодавство України визначає гарантії діяльності для інвесторів, економічні та організаційні засади реалізації державно-приватного партнерства в Україні. На території України до іноземних інвесторів застосовується національний режим інвестиційної діяльності, тобто надано рівні умови діяльності з вітчизняними інвесторами. Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації. Для підвищення захисту іноземних інвестицій Законом України від 16.03.2000-№ 1547 ратифікована Вашингтонська Конвенція 1965 року про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іно-

земними особами. Підписано та ратифіковано Верховною Радою України міжурядові угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій з більше ніж 70 країнами світу. Зокрема, у 2015 році підписано Угоду між Україною та Японією про сприяння та захист інвестицій, яку ратифіковано Законом України від 03.06.2015 № 505-VIII [5].

В Україні передбачена також і державна підтримка реалізації інвестиційних проєктів та стимулювання інвестиційної діяльності. Так, Законом України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» передбачено створення умов для активізації інвестиційної діяльності шляхом концентрації ресурсів держави на пріоритетних напрямках розвитку економіки з метою запровадження новітніх та енергозберігаючих технологій, створення нових робочих місць, розвитку регіонів. Пріоритетними галузями економіки є галузі, спрямовані на забезпечення потреб суспільства у високотехнологічній конкурентоспроможній екологічно чистій продукції, високоякісних послугах, які реалізують державну політику щодо розвитку виробничого та експортного потенціалу, створення нових робочих місць [6].

Важливе значення має виконання Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» [7], у якому підтверджується право іноземних громадян, як фізичних осіб, займатися інвестиційною діяльністю. Законом України передбачена рівність прав і обов'язків усіх суб'єктів у сфері економічної діяльності.

Світовий досвід підтверджує доцільність в усіх країнах з перехідними економіками приймати законодавчі та інші нормативні акти, які забезпечують сприятливі умови для діяльності іноземних інвесторів. Інколи відповідні правові приписи зустрічаються у конституціях. Це пояснюється тим, що країни з малопривабливим інвестиційним кліматом змушені вводити для нерезидента пільги та переваги, щоб таким чином компенсувати підвищений ризик господарювання для цих суб'єктів. В умовах конкурентної боротьби на інвестиційному ринку різні країни змушені постійно посилювати дію факторів, які спонукають нерезидента вкладати кошти. Одним із найважливіших

факторів, що сприяє припливу іноземних інвестицій у країну, є наявність ефективного, стабільного законодавства про іноземні інвестиції та зовнішньоекономічну діяльність.

Проте, в сучасних умовах розвитку України необхідним видається розробка нових напрямків покращення інвестиційного клімату в країні. Зокрема неодмінною умовою формування сприятливих умов для припливу іноземних інвестицій буде розвиток ринкової інфраструктури міжнародного бізнесу, для чого потрібно:

- значно покращити роботу таких ділянок інвестиційної діяльності, як фондові біржі, акціонерні банки, страхові компанії, інвестиційні компанії та інвестиційні фонди, трастові та консалтингові, холдингові та аудиторські фірми;

- утворити державний реєстр іноземних інвесторів і банк даних про об'єкти іноземного інвестування в Україні, автоматизовану інформаційну систему, яка забезпечувала б оперативний пошук іноземних та вітчизняних інвесторів, та надання консультацій із питань реалізації інвестиційних проєктів;

- створити Український банк реконструкції та розвитку, на який покласти функції з пільгового кредитування та фінансування проєктів, та національну страхову компанію зі страхування ризиків вітчизняних та іноземних інвесторів;

- здійснити організацію статистичної звітності про іноземних інвесторів, удосконалити систему обліку відповідно до міжнародних стандартів, здійснити своєчасну та доступну публікацію нормативних актів України та іншої інформації, яка цікавить іноземних інвесторів, іноземними мовами.

Важливу роль у розширенні іноземного інвестування повинно відіграти агентство міжнародного співробітництва та інвестицій, головним завданням якого є надання допомоги підприємцям України:

- у пошуку іноземного партнера;
- правильному оформленні документів інвестиційної заявки;
- складенні бізнес-плану;
- розробленні інвестиційного проєкту за методологією, прийнятою в країнах із розвинутою економікою.

Розв'язання проблем досягнення стабільного розвитку активізації інвестиційної

АНОТАЦІЯ

У статті розглядаються заходи з залучення іноземних інвестицій в економіку країни. Розглянуто закріплені правові режими іноземних інвестицій. Проаналізовано показники надходження іноземних інвестицій в економіку країни. Виявлено основні проблеми, що перешкоджають збільшенню іноземних інвестицій та запропоновані шляхи їх вирішення.

Ключові слова: іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, інвестиційна привабливість, інвестори, заходи заохочення, гарантії.

діяльності, впровадження інновацій, диверсифікація й удосконалення структури регіонального економічного розвитку, підвищення конкурентоздатності продукції і послуг мають здійснюватись на забезпеченні регулювання інвестиційної діяльності в регіонах. « В нормативно-правових документах іноземні інвестиції в Україні розглядаються нарівні з іншим джерелами інвестування, при цьому вказується, що державна інвестиційна підтримка надається переважно на розвиток пріоритетних напрямків в економіці»[8]. Вивчення і узагальнення міжнародно-правового досвіду регулювання залучення іноземних інвестицій передбачає пільгове оподаткування, кредитування, субсидіювання, що позитивно вплине на створення сприятливого інвестиційного клімату, стимулює приток капіталу в економіку України в цілому і в регіони, зокрема. Внаслідок правової неврегульованості виникають труднощі при заключенні довготермінових контрактів з іноземними інвесторами, що є причиною переважності короткотермінових контрактів.

Висновок

Рішення вказаних соціально-економічних проблем, які є бар'єром для інвесторів, дозволить Україні значно поліпшити інвестиційний клімат і тим самим прискорити темпи економічного зростання, підвищити ділову активність країни та поліпшити добробут населення. Залучення іноземних інвестицій у національну економіку дозволить Україні вийти на новий рівень розвитку, а саме: залучити новітні технології, які сприяють підвищенню конкурентоспроможності національного виробництва на світових ринках, забезпечити

SUMMARY

The article discusses the ways to attract foreign investments into the economy of the country. Considered secured the legal regimes for foreign investment. Analyzed the performance of the foreign investment in the country's economy. The main problems hindering the increase of foreign investments and suggested ways of their solution.

Key words: foreign investments, investment climate, investment attractiveness, investors, measures to promote.

високий рівень привабливості, забезпечити державний моніторинг якості продукції, знизити рівень безробіття шляхом створення додаткових робочих місць.

Література

1. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, N 47, ст.646
2. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 № 959-XII // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, N 29, ст. 377
3. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом. – К: Фінанси і статистика, 2002. – 471 с.
4. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) із країн світу в економіці України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Гайдуцький А. П. Мотиваційні чинники міжнародних інвестиційних процесів / А. П. Гайдуцький // Фінанси України.-2004. – № 12. – С. 50-57.
6. Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць: Закон України від 06.09.2012 № 5205-VI // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 32, ст.410.
7. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 № 3773-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 19-20, ст.179/
8. А.М. Бандурка, С. И.Лекарь, О.В. Носова. Иностранные инвестиции в регионы Украины. Монография. –Х.-Золотая миля. -2013,- С. 8(336 с.).